

STEL JE ZEEVRAAG

Met meer dan 1500 zijn ze, de Vlaamse onderzoekers en beheerders die van de zee en kust hun professioneel actieterrrein maken. Heb je een prangende vraag over het zilte nat, de duinen, het strand of onze riviermondingen? Stel je zeevraag, zij zoeken voor jou het antwoord!

WANNEER IS DE JACHT OP BELGISCHE STRANDEN AFGESCHAFT?

Vandaag zie je ze nog steeds op Noord-Franse stranden: jagers die zonder veel onderscheid allerlei overtrekkende vogels van op het harde zand letterlijk een halt toeroepen. Op Vlaamse stranden kan dit niet (meer). Wie lag aan de basis van dit verbod? En hoe kreeg men deze trendbreuk voor elkaar? Vragen die een verrassend verhaal inhouden, zo blijkt.

VAN JAMES ENSOR ...

De Oostendse kunstschilder James Ensor (1860-1949) kennen we vooral van werken waarin carnavalsmaskers en velerlei groteske motieven de toon aangeven. Veel minder bekend is dat hij als jonge schilder de zee, het strand, de duin- en polderlandschappen nauwgezet observeerde, penseelde en zelfs opkwam voor de bescherming ervan. In het plat liberale en mercantiele wereldje van zijn dagen werden die eerste pioniers voor natuurbehoud en landschapszorg nochtans weggehoond. Maar Ensor zou heel zijn leven een notoire dwarsligger blijven. In 1882 schilderde hij in een zeer realistische stijl het doek "Les braconniers" (de stropers). Het geeft een impressie van twee stropers op het strand nabij de branding, met de duinen op de achtergrond. Hun jachtbuit, een bonte kraai, was tot in de jaren 1970, van eind oktober tot maart, een zeer karakteristieke wintervogel van de kuststreek. Ensor toont zich hier een scherpe waarnemer: de bonte kraai is duidelijk herkenbaar afgebeeld. Ongetwijfeld moet Ensor dus tijdens zijn wandelingen in de Oostendse omgeving met de jacht en de stroperij op het strand geconfronteerd geweest zijn.

En die praktijk zou nog lang aanslepen. Pas in de jaren 1930 werd door de Belgische overheid het jachtrecht in de vaargeul en op

de slikken en schorren van de IJzermonding niet langer verpacht. Het instellen van een beschermde zone voor watervogels was toen echt wel uitzonderlijk. Wanneer W. De Brouwer en R. Verheyen in 1946 hun vogelwaarnemingen aan de IJzermonding in het tijdschrift De Giervalk publiceren situeren ze dit beschermde gebied dan ook expliciet: "...à la réserve ornithologique de Nieuport."

... TOT LÉON LIPPENS

Ieder jaar opnieuw echter bleef de Belgische overheid het jachtrecht op het strand van De Panne tot Knokke in een groot aantal loten openbaar verpachten. De huurders waren doorgaans hoteluitbaters die dan in hun reclamefolders lieten weten dat hun hotel over een "Jacht op waterwild – Chasse au gibier d'eau" beschikte. Zo kwamen er talloze toeristen die vervolgens langs het strand gingen lopen met een geweer, echte zondagsjagers dus. Tijdens zachte winters waren scholeksters, steenlopers en bonte-, paarse- en drieteenstrandlopers een schaarse en gemakkelijke buit. Maar tijdens harde winters (1928-29, 1939-40, 1946-47) werden grote aantallen ganzen, eenden en waadvogels geschoten en was de verstoring zeer groot. Voor de oprecht weidelijke jager en veldornitholoog graaf Léon Lippens (1911-1986) waren deze "moordpartijen" zoals hij ze noemde, onaanvaardbaar. Bovendien was graaf Lippens van 1947 tot 1966 burgemeester van Knokke en ijverde hij voor de uitbouw van een veilig wintertoerisme voor wandelaars, spelende kinderen, hengelaars... Samen met de overige burgemeesters van de kustgemeenten – slechts één weigerde zijn medewerking – stelde graaf Lippens een petitie op met het verzoek de jacht op het strand te verbieden. Juridisch was het heel simpel: het volstond dat de Belgische overheid niet langer een openbare aanbesteding voor de verpachting van de jacht op het strand uitschreef. En zo geschiedde vanaf 1954 (Noot *). Maar de jagers huurden nu bootjes om langs de kust te varen en te jagen op watervogels of op waadvogels en meeuwen die van de strandhoofden opvlogen. Dit gebeurde met name in de harde winters 1955-56 en 1962-63. Graaf Lippens slaagde er ten slotte in om ook deze jacht te laten verbieden door een verbod op het gebruik van vuurwapens binnen één zeemijl uit de kust in te stellen (K.B. van 16 juli 1963). Deze zomer is dit heugelijke feit dus exact 50 jaar geleden.

Bij K.B. van 31 mei 1968 werd dit verbod uitgebreid tot de volledige Belgische territoriale wateren. Zo werd het strand en de zee een rustgebied voor veel doortrekkers en wintergasten.

Maar als je de 19de eeuwse ervaring van James Ensor met stropers of jagers wil overdoen, kan je nu nog altijd op Franse stranden terecht...

Noot:

(*) In een artikel in Wielewaal in 1983 vermeldt graaf Lippens foutief dat er tot 1958 nog op het strand werd gejaagd, moet dus zijn, tot 1953.

Marc Becuwe

Bronnen

- Brieven dd. 23 januari 1969, 20 juni 1969 en 27 juni 1969 van Léon graaf Lippens aan Marc Becuwe.
- Becuwe M. (1975). Het reservaat De IJzermonding te Nieuwpoort als doortrek- en overwinteringsgebied voor waadvogels. Biol. Jb. Dodonaea 43: 63-77.
- Lippens L. (1983). Bescherming van de vogels van onze stranden en territoriale waters. Wielewaal 49: 434.

■ Op het schilderij van James Ensor 'Les braconniers' (de stropers) uit 1882 zijn twee stropers te zien op het strand nabij de branding, met de duinen op de achtergrond. Ze dragen als jachtbuit een bonte kraai, een toen karakteristieke wintervogel in de kuststreek. Het schilderij is in Duits privé-bezit (<http://en.wahooart.com/@/8BWRS-C-James-Ensor-Les-braconniers>)